

Nicolae Popa coordonator
Elena Anghel
Cornelia Beatrice Gabriela Ene-Dinu
Laura-Cristiana Spătaru-Negură

Teoria generală a dreptului

Caiet de seminar

Ediția 4
- revizuită și adăugită -

Editura C.H. Beck
București 2023

Cuprins

Cuvânt-înainte	XI
Prefață	XIII
Abrevieri	XV
Noțiuni terminologice introductive	XVII
Capitolul I. Sistemul științei dreptului. Locul teoriei generale a dreptului în sistemul științei dreptului	1
§1. Considerații generale privind rolul științei.....	1
§2. Sistemul științelor sociale (o propunere de clasificare).....	1
§3. Știința dreptului în sistemul științelor sociale.....	2
§4. Sistemul științei dreptului (al științelor juridice).....	3
§5. Științele juridice istorice.....	3
§6. Științele juridice de ramură.....	4
§7. Științele ajutătoare (participative).....	4
§8. Teoria generală a dreptului. Locul și rolul său în sistemul științei dreptului (al științelor juridice).....	4
§9. Privire istorică asupra apariției și dezvoltării teoriei generale a dreptului.....	5
§10. Teoria dreptului (enciclopedia juridică) – disciplină de învățământ.....	5
§11. Funcțiile teoriei dreptului în condițiile globalizării.....	6
§12. Predarea teoriei dreptului în România.....	6
Anexă pedagogică la Capitolul I	9
Capitolul II. Teoria generală a dreptului, filosofia dreptului, sociologia juridică	13
§1. Tradiții românești în filosofia dreptului.....	13
§2. Teoria dreptului și sociologia.....	16
§3. Filosofia dreptului, teoria (generală) a dreptului și sociologia juridică.....	17
Anexă pedagogică la Capitolul II	23
Capitolul III. Metodele cercetării științifice a fenomenului juridic (metodologia juridică)	25
§1. Considerații generale privind metoda de cercetare.....	25
§2. Precizări terminologice.....	25
§3. Noțiunea metodologiei juridice.....	25
§4. Metodele cercetării științifice juridice.....	26
4.1. Metoda logică.....	26
4.2. Metoda comparativă.....	26
4.3. Metoda istorică.....	27
4.4. Metoda sociologică.....	28
4.5. Metodele cantitative.....	29
Anexă pedagogică la Capitolul III	32
Capitolul IV. Conceptul dreptului	35
§1. Accepțiunile noțiunii de „drept”.....	35
1.1. Să cunoaștem terminologia juridică!.....	35
1.2. Considerații etimologice.....	35

1.3. Accepțiunile noțiunii de „drept”	35
1.4. Accepțiunile noțiunii de „juridic”	39
§2. Originea și apariția dreptului. Dimensiunea istorică a dreptului	39
2.1. Originile dreptului.....	39
2.2. Când apare dreptul?	40
2.3. Concluzie	42
§3. Primele legiuri.....	42
§4. Dimensiunea socială a dreptului	46
§5. Factorii de configurare a dreptului.....	47
§6. Esența, conținutul și forma dreptului	49
6.1. Esența dreptului	49
6.2. Conținutul dreptului.....	50
6.3. Forma dreptului.....	50
§7. Tipologia dreptului.....	51
§8. Sistemul dreptului	55
8.1. Noțiunea sistemului dreptului	55
8.2. Criteriile de structurare a sistemului de drept	55
8.3. Diviziunea dreptului în drept public și drept privat	56
§9. Definiția dreptului	57
Anexă pedagogică la Capitolul IV	61
Capitolul V. Dreptul și statul	67
§1. Noțiunea statului	67
§2. Statul și societatea civilă.....	67
§3. Conținutul și scopul statului.....	68
§4. Puterea de stat	69
§5. Exercițarea puterii de stat. Separația, echilibrul și cooperarea puterilor	70
§6. Instituțiile (organele) statului	71
§7. Instituțiile statale judiciare	73
7.1. Părțile componente ale autorității judecătorești	73
7.2. Alți participanți la înfăptuirea justiției	78
7.3. Jurisdicții internaționale.....	79
§8. Forma statului	81
Anexă pedagogică la Capitolul V.....	84
Capitolul VI. Principiile dreptului	89
§1. Noțiunea principiilor fundamentale (generale) ale dreptului	89
§2. Delimitarea principiilor dreptului	90
§3. Originea principiilor dreptului	91
§4. Importanța teoretică și practică a studierii principiilor dreptului	91
§5. Prezentarea analitică a principiilor generale ale dreptului	92
5.1. Asigurarea bazelor legale de funcționare a statului	92
5.2. Principiul libertății și egalității.....	92
5.3. Principiul responsabilității	93
5.4. Principiul echității și al justiției	94
Anexă pedagogică la Capitolul VI.....	97
Capitolul VII. Funcțiile dreptului	101
§1. Noțiunea funcțiilor dreptului.....	101
§2. Prezentarea analitică a funcțiilor dreptului.....	101

2.1. Funcția de instituționalizare sau formalizarea juridică a organizării social-politice	101
2.2. Funcția de conservare, apărare și garantare a valorilor fundamentale ale societății	101
2.3. Funcția de conducere a societății	102
2.4. Funcția normativă	103
Anexă pedagogică la Capitolul VII	104
Capitolul VIII. Dreptul în sistemul normativ social	107
§1. Considerații generale privind acțiunea socială, conduita umană și reglarea normativă a acesteia	107
§2. Sistemul normelor sociale	107
§3. Corelația normelor juridice cu normele etice	108
§4. Normele obiceiului	109
§5. Normele tehnice	111
§6. Normele religioase	111
Anexă pedagogică la Capitolul VIII	113
Capitolul IX. Norma juridică	117
§1. Noțiunea și trăsăturile normei juridice	117
1.1. Norma juridică are un caracter general și impersonal	117
1.2. Norma juridică are un caracter tipic	118
1.3. Norma juridică implică un raport intersubiectiv	118
1.4. Norma juridică este obligatorie	119
1.5. Definiția normei juridice	120
§2. Structura normei juridice	120
2.1. Structura logică a normei juridice	120
2.2. Structura tehnico-legislativă	122
§3. Clasificarea normelor juridice	124
§4. Acțiunea normei juridice	125
4.1. Acțiunea în timp a normei juridice	126
4.2. Acțiunea normelor juridice în spațiu și asupra persoanelor	133
Anexă pedagogică la Capitolul IX	139
Capitolul X. Izvoarele dreptului	148
§1. Noțiunea de izvor de drept	148
§2. Clasificarea izvoarelor formale ale dreptului	150
2.1. Obiceiul juridic (cutuma)	150
2.2. Doctrina	155
2.3. Practica judiciară și precedentul judiciar	156
2.4. Contractul normativ	161
2.5. Actul normativ	162
§3. Izvoarele dreptului Uniunii Europene	165
Anexă pedagogică la Capitolul X	170
Capitolul XI. Tehnica elaborării actelor normative	180
§1. Noțiunea tehnicii juridice	180
§2. Noțiunea tehnicii legislative	182
§3. Principiile legiferării	182

3.1. Principiul fundamentării științifice a activității de elaborare a normelor juridice	182
3.2. Principiul (cerința) asigurării unui raport firesc între dinamica și statica dreptului	184
3.3. Principiul (cerința) corelării sistemului actelor normative	184
3.4. Principiul accesibilității și al economiei de mijloace în elaborarea normativă	184
§4. Părțile constitutive ale actului normativ	187
§5. Elementele de structură a actului normativ	190
§6. Tehnica sistematizării actelor normative	192
6.1. Încorporarea	192
6.2. Codificarea	192
Anexă pedagogică la Capitolul XI	196
Capitolul XII. Realizarea dreptului	203
§1. Conceptul realizării dreptului	203
§2. Formele realizării dreptului	203
2.1. Realizarea dreptului prin activitatea de respectare și executare a legilor	203
2.2. Realizarea dreptului prin aplicarea normelor juridice de către autoritățile statului (aplicarea dreptului)	204
Anexă pedagogică la Capitolul XII	209
Capitolul XIII. Interpretarea normelor juridice	212
§1. Noțiunea și rațiunea (necesitatea) interpretării normelor juridice	212
§2. Felurile interpretării normelor juridice	214
§3. Metodele interpretării juridice	215
§4. Rezultatele interpretării normelor juridice	219
Anexă pedagogică la Capitolul XIII	221
Capitolul XIV. Raportul juridic	227
§1. Premisele raportului juridic	227
§2. Definiția raportului juridic	228
§3. Trăsăturile caracteristice ale raportului juridic	229
3.1. Raportul juridic este un raport social	229
3.2. Raportul juridic este un raport de suprastructură*	229
3.3. Raportul juridic este un raport volițional	229
3.4. Raportul juridic este un raport valoric	230
3.5. Raportul juridic este o categorie istorică	230
§4. Subiectele raportului juridic	231
4.1. Conceptul de subiect de drept	231
4.2. Capacitatea juridică – premisă a calității de subiect de drept	231
4.3. Clasificarea subiectelor raporturilor juridice	232
§5. Conținutul raportului juridic	235
§6. Proba dreptului subiectiv	237
§7. Obiectul raportului juridic	237
§8. Faptul juridic	238
Anexă pedagogică la Capitolul XIV	241

Capitolul XV. Răspunderea juridică.....	246
§1. Noțiunea răspunderii juridice.....	246
§2. Formele răspunderii juridice.....	247
§3. Condițiile răspunderii juridice.....	249
Anexă pedagogică la Capitolul XV.....	253
Exercițiu recapitulativ.....	258
Bibliografie.....	261
Anexe.....	267
Anexa nr. 1. Uniunea Europeană.....	267
Anexa nr. 2. Jurisdicții internaționale.....	269
Anexa nr. 3. Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 2 din 4 aprilie 2011.....	275
Anexa nr. 4. Decizia Curții Constituționale nr. 225 din 4 aprilie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 14 lit. a) și ale art. 27 lit. d) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată.....	280
Anexa nr. 5. Carta Națiunilor Unite.....	287
Anexa nr. 6. Legea nr. 233 din 24 noiembrie 2016 privind parteneriatul public-privat.....	289
Anexa nr. 7. Legea nr. 237 din 28 noiembrie 2016 pentru ratificarea Acordului de la Paris, încheiat la Paris la 12 decembrie 2015 și semnat de România la New York la 22 aprilie 2016.....	291
Anexa nr. 8. Decretul nr. 765/2017 pentru promulgarea Legii pentru modificarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal.....	292
Anexa nr. 9. Decretul nr. 675/2017 pentru numirea unui judecător.....	293
Anexa nr. 10. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 72/2016 privind aprobarea Programului-pilot de acordare a unui suport alimentar pentru preșcolarii și elevii din 50 de unități de învățământ preuniversitar de stat.....	294
Anexa nr. 11. Hotărârea de Guvern nr. 782/2023 privind acordarea unor ajutoare de urgență familiilor și persoanelor afectate de tragicul eveniment produs în data de 26 august 2023, în localitatea Crevedia, județul Dâmbovița.....	296
Anexa nr. 12. Directiva 882 din 1 iunie 2016 de modificare a Directivei 2007/59/CE a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește cerințele lingvistice.....	300
Anexa nr. 13. Expunere de motive.....	302
Anexa nr. 14. Cerere de chemare în judecată (schelet).....	306
Scurt îndreptar privind redactarea unui referat.....	307
Dicționar terminologic explicativ.....	311
Dicționar de adagii și expresii juridice latine.....	319
Nicolae Titulescu.....	331

Capitolul I

Sistemul științei dreptului. Locul teoriei generale a dreptului în sistemul științei dreptului

§1. Considerații generale privind rolul științei

Știința este un sistem de cunoștințe despre natură, societate și gândire, cunoștințe obținute prin metode corespunzătoare și exprimate în concepte, categorii, principii și noțiuni.

Știința = sistem de cunoștințe despre $\left\{ \begin{array}{l} \text{natură} \\ \text{societate} \\ \text{gândire} \end{array} \right. \Rightarrow \text{exprimate în } \left\{ \begin{array}{l} \text{concepte} \\ \text{categorii} \\ \text{principii} \\ \text{noțiuni} \end{array} \right.$

Ca fenomen social aparte și ca formă specifică de activitate umană, știința nu poate fi privită doar ca un sistem de idei, reprezentări, teorii – **imagine statică**, ci și ca un sistem care se dezvoltă, produce continuu noi cunoștințe, ca valori spirituale – **imagine dinamică**.

Clasificarea trihotomică a științei:

- științe ale naturii;
- științe despre societate (*știința dreptului aparține sistemului științelor despre societate*);

- științe despre gândire.

Scopul științelor despre societate este acela de a cunoaște legile generale ale existenței și ale dezvoltării societății, de a studia formele de organizare socială și modalitățile specifice de manifestare a diverselor componente ale realității social-umane (politice, etice, juridice etc.).

§2. Sistemul științelor sociale (o propunere de clasificare)

Științele sociale alcătuiesc următorul tablou:

- *științe de tip nomotetic** – au ca obiect activitățile umane și își propun să stabilească legile și relațiile funcționale corespunzătoare; utilizează observațiile sistematice, experimentale, studiile statistice etc. (de exemplu, economia, politologia*, psihologia, sociologia*, demografia, lingvistica);
- *științe care își propun reconstituirea și interpretarea trecutului* – științele istorice (de exemplu, istoria României);
- *științe care delimitează lumea dominată de norme, obligații și atribuții, care studiază aspectele normative ale activității umane* (de exemplu, științele juridice, etica);
- *cercetarea epistemologică** a științei – ca disciplină filosofică socio-umană; abordează activitatea cognitivă ca o activitate esențial umană.

§3. Știința dreptului în sistemul științelor sociale

În tabloul științelor sociale, dreptul ocupă un loc distinct prin:

- *specificitatea obiectului său de cercetare* – realitatea juridică;
- *relativa sa autonomie metodologică.*

Știință despre societate, dreptul este *eo ipso*** o știință social-umană.

Știința dreptului studiază *juridicul* în toate formele sale de manifestare, dar, în primul rând, ca o *dimensiune inalienabilă* a existenței umane* în condiții social-istorice determinate.

Dimensiunea juridică a societății este o realitate asupra căreia se apleacă – spre a-i cerceta legitățile*, regularitățile, geneza și modalitățile de implicare și determinare a comportamentului uman – atât dreptul, cât și alte componente ale sistemului științelor sociale (istoria, sociologia, etica, politologia etc.).

Științele juridice studiază:

- legile existenței și dezvoltării statului și a dreptului;
- instituțiile politice și juridice, formele lor concret-istorice;
- corelația cu celelalte componente ale sistemului social;
- modul în care instituțiile politico-juridice influențează și suportă influența socială.

Dreptul reprezintă:

- o tentativă de disciplinare, de coordonare a relațiilor sociale, în vederea promovării unor valori larg receptate în societate, cum ar fi proprietatea, siguranța juridică sau securitatea libertăților individuale, societatea civilă;
- o generalizare a experienței umane într-un anumit sector de activitate;
- o serie de date verificate și sistematizate;
- un complex de noțiuni, categorii, concepte și principii;
- un ansamblu metodologic, în baza căruia fenomenele pot fi studiate.

Ca știință explicativă, știința dreptului studiază:

- natura juridicului;
- caracteristicile sale structurale;
- raporturile cu alte științe;
- legăturile interne ale sistemului juridic.

Dreptul analizează un anumit domeniu al relațiilor și al structurilor sociale – *domeniul participării oamenilor la circuitul juridic*, ca purtători de drepturi și obligații juridice.

Participarea oamenilor și cooperarea lor în acest domeniu vast al realității sociale implică *intervenția dreptului în scopul conducerii și al dirijării comportamentelor*:

- impunându-le reguli normative;
- programându-le într-un anume sens acțiunile;
- limitându-le dreptul absolut de manifestare.

Știința dreptului nu se oprește doar la studiul normei juridice sau al contractului, la o exegeză* a textelor normative, ci ea supune unui *amplu proces explicativ contextul socio-cultural* în care apar și își duc viața normele juridice și instituțiile juridice, *colaborând în acest sens cu toate științele sociale.*

Auguste Comte, părintele sociologiei, avea acum 150 de ani o părere destul de pesimistă despre drept, privit ca știință. Potrivit acestuia, dreptul, nefiind știință, ar fi trebuit să dispară.

Cu toate acestea:

- știința dreptului s-a dezvoltat permanent, în pas cu cercetările științifice cele mai noi;
- dreptul cunoaște o dezvoltare și o afirmare crescândă în domenii dintre cele mai variate ale societății (datorită *multiplicării fără precedent a contactelor intra și intersociale*); apar *ramuri noi de drept*: dreptul populației, dreptul nuclear, dreptul spațial, dreptul Uniunii Europene (dreptul comunitar), ceea ce conduce la o lărgire a sferei de acțiune a dreptului;

➤ *se amplifică rolul explicativ și normativ* al științei juridice*, a cărei funcție de cercetare, descifrare și prospecție a realului dat se adâncește.

În baza unei **abordări inter și pluridisciplinare**, cunoașterea fenomenului juridic poate fi serios amplificată prin sesizarea unor aspecte ce scapă în mod fatal în cadrul studiului realizat doar în interiorul științei juridice.

§4. Sistemul științei dreptului (al științelor juridice)

Complexitatea fenomenului social-juridic determină o **structurare a eforturilor de cercetare** a acestuia.

Dreptul – fenomen complex al societății, este studiat din:

- **perspectivă globală** ⇒ sistem unitar, încheșat, cu regularități caracteristice;
- **perspectivă istorică** ⇒ fenomen ce-și conservă anumite permanențe de-a lungul dezvoltării sociale, dar care se transformă totodată;
- **perspectivă structurală** ⇒ domeniu cu multiple determinații calitative, cu elemente componente aflate într-o stare de interferență.

Sistemul științei dreptului este alcătuit din:

- științele juridice istorice;
- științele juridice de ramură;
- științele ajutoare (participative);
- **teoria generală a dreptului.**

§5. Științele juridice istorice

Științele juridice istorice *cercetează*:

- istoria dreptului **dintr-o anumită țară**;
- istoria **generală** a dreptului;
- istoria ideilor (doctrinelor) juridice, a marilor curente și școli de drept – școala dreptului natural, pozitivismul juridic, școala istorică a dreptului.

Cercetarea istoriei dreptului prezintă *importanță* din mai multe puncte de vedere:

- dovedește că structura actuală, studiată sincronic* și diacronic*, are antecedente și legături statornicite istoric, în instituții vechi;
- subliniază progresul juridic;
- relevă existența unor legi ale apariției, ale devenirii sau ale dispariției unor forme de drept, în strâns contact cu legile generale ale dezvoltării sociale sau cu bazine de civilizație juridică atestate în timp.

Pentru noi, studiul istoriei dreptului românesc reprezintă un *argument de civilizație*, semnificând durata conviețuirii poporului și a utilizării unor instrumente juridice similare.

§6. Științele juridice de ramură

Științele juridice de ramură:

- *studiază fenomenele juridice particulare* – ramurile dreptului (de exemplu, drept civil, drept constituțional, drept penal, drept administrativ, drept internațional public);
- *se suprapun sistemului dreptului*, după criteriul *obiectului* reglementării juridice și al *metodei* de reglementare;
- **de exemplu:** știința dreptului constituțional, știința dreptului civil, știința dreptului administrativ, știința dreptului penal etc.

Dreptul unui stat este alcătuit din numeroase norme și instituții, care formează *sistemul unitar al dreptului statului respectiv*.

§7. Științele ajutătoare (participative)

Științele ajutătoare:

- nu fac parte propriu-zis din sistemul științei dreptului;
- sunt indispensabile cunoașterii unor fenomene de drept sau bune aplicări a normelor juridice;
- utilizează **mijloace științifice specifice altor științe:** chimice, fizice, medicale, matematice;
- **de exemplu:** criminalistica, medicina legală, statistica juridică, logica juridică.

§8. Teoria generală a dreptului. Locul și rolul său în sistemul științei dreptului (al științelor juridice)

Cercetarea fenomenului juridic nu poate rămâne:

- la nivelul cunoașterii formelor consecutive de drept – *tratare istorică*; sau
- la nivelul cunoașterii formelor dreptului pozitiv, a dreptului activ, în vigoare – *perspectiva în cadrul științelor juridice particulare*.

Orice știință aspiră la globalitate, la cunoaștere prin atingerea la concept, prin subsumarea fenomenelor particulare și regăsirea lor în categorii de maximă generalitate.

Teoria generală a dreptului:

- elaborează *concepte, ca instrumente esențiale* prin care *dreptul este gândit în ansamblul său; fundamentarea acestor concepte se realizează plecând de la datele furnizate de științele juridice de ramură și de științele juridice istorice; conceptul are rolul de a distinge, de a delimita, de a atribui realității juridice o ordine și o structură;*
- *analizează obiectul său specific urmărind organizarea sa logică în cadrul demersului explicativ;*
- cuprinde *acel set conceptual* prin care știința dreptului *judecă, explică realitatea juridică;*
- caută să surprindă *caracterele proprii și permanente ale fenomenului juridic*, spre a-l defini și a-i contura spațiul în cadrul sistemului social-istoric din care face parte.

Teoriei generale a dreptului îi este proprie:

- *perspectiva filosofică a cercetării fenomenului juridic* – studiul necesității și al posibilității dreptului;
- *perspectiva propriu-zis științifică* – studiul cauzelor concrete, al modului istoric determinat al apariției și al formelor de manifestare ale fenomenului juridic.

Necesitatea teoriei generale a dreptului este dictată atât de *cerințe pur teoretice*, cât și *practice*.

Scopul teoriei generale a dreptului este acela de a îmbogăți cunoașterea și practica dreptului.

Nevoia unei teorii juridice unitare se află în strânsă legătură cu *capacitatea sa de a oferi soluții exacte* problemelor practice relevante.

Deși eminentamente deductivă*, *știința dreptului nu operează numai deductiv*, fără o raportare la fapte.

Teoria dreptului nu poate ignora *analiza structurală a fenomenului juridic*, modalitățile sale de exprimare particulară, care se regăsesc apoi în construcții de maximă generalitate.

Efortul teoriei dreptului de a ajunge la concept nu poate fi izolat de *efortul teoretic al științelor particulare*, de sporul de cunoaștere pe care îl aduc acestea.

Deductiile*, axiomele* și postulatele* dobândite prin sinteză reprezintă răspunsuri la problemele practicii.

Construcțiile teoretice din știința dreptului reprezintă rezultatul unei succesiuni permanente de pași inductivi și deductivi, înmagazinează o serie de experiențe care apar ca adevărate complexe de valori, în care viața juridică a pus ceva valabil și stabil.

Preluând de la științele juridice de ramură datele esențiale privind formele particulare de manifestare a dreptului, teoria dreptului le oferă acestora *instrumentele epistemologice* prin care pot aprecia critic principiile și postulatele, precum și metodele și rezultatele funcționării mecanismului prin care dreptul influențează conduita umană.

§9. Privire istorică asupra apariției și dezvoltării teoriei generale a dreptului

Să reținem că:

➤ prima lucrare de analiză enciclopedică a dreptului datează din 1275 – Wilhelm Durantis – *Speculum juris*;

➤ teoria generală a dreptului (sau enciclopedia dreptului) capătă fundamentare în secolul XIX (propunându-și să înlocuiască *Filosofia dreptului* și *Dreptul natural* care orientaseră gândirea juridică de până atunci pe o cale pur speculativă).

§10. Teoria dreptului (enciclopedia juridică) – disciplină de învățământ

Să reținem că:

➤ disciplina este întâlnită în toate planurile de pregătire juridică în țările europene, uneori și sub denumirea de *Introducere în știința dreptului* sau *Introducere în drept* (*Einführung in die Rechtswissenschaft*, *Introduction au Droit*); în Anglia, noțiuni generale de drept sunt conținute în disciplina științifică denumită *Jurisprudence* sau *Jurisprudență generală*;

➤ în Franța, disciplina se conturează destul de greu și este legată în principal de eforturile lui Victor Cousin (fost Ministru al Instrucțiunii Publice, la 1840), de-a lungul timpului, asupra problematicii sale aplecându-se profesori care au contribuit esențial la progresul științei dreptului (M. Duverger, M. Viraly, G. Ripert).

§11. Funcțiile teoriei dreptului în condițiile globalizării

În condițiile actuale, procesul de globalizare* (economică, politică, juridică) implică, în planul politicilor în domeniul juridic, și o redimensionare a funcțiilor științelor dreptului.

Dezbaterile privind evoluția dreptului privesc:

- *armonizarea cadrului legislativ* la nivelul celor 27 de state care compun Uniunea Europeană;
- *crearea instrumentelor eficiente* la nivelul Uniunii capabile să facă față procesului de *globalizare a crimei organizate* și, în general, a fenomenului infracționalității;
- *creșterea cooperării în domeniul combaterii terorismului* internațional;
- *perfecționarea instrumentelor juridice tradiționale* (*de exemplu*, întregul arsenal contractual).

Are loc un adevărat *proces de contaminare ideologică juridică*, dar, în mare măsură, și *instituțională**, fiind pusă în circulație sintagma de *transplant juridic* sau *transfer juridic*.

Într-o realitate marcată de întâlnirea civilizațiilor juridice, *juriștii nu mai pot aborda fenomenul doar din perspectiva tradițiilor juridice naționale, ci din perspectiva interdependențelor pe care le impune concurența valorilor juridice aparținând diverselor spații ale dreptului.*

Globalizarea implică potențarea sarcinilor de cercetare științifică atât în planul teoretic general, cât și în planul cunoașterii sectoriale. Așa cum notează profesorul englez Twining, într-o lume globalizată, cosmopolită*, și studiile generale privind știința dreptului și cele de drept comparat trebuie să devină cosmopolite, ca o pre-condiție pentru o revigorare a teoriei generale a dreptului și o reconsiderare *in extenso*** a dreptului comparat. Fenomenul globalizării, care nu este în fiecare moment un proces unitar, omogen, accentuează funcția de teoretizare a științei juridice, funcție realizabilă în planul elaborării de concepte, principii, categorii și noțiuni care să amelioreze modul de receptare, la nivel supranațional*, a noilor tipologii juridice.

Globalizarea aduce cu ea și probleme juridice complexe, precum terorism, trafic de persoane și de droguri, evaziune fiscală. De exemplu, practicile *offshore* care implică, de regulă, existența unui paradis fiscal (de regulă o insulă: Antigua, Bermude, Bahamas, Cayman) reprezintă o tehnică de evaziune fiscală legală. Ele presupun stabilirea unei entități juridice prin care sunt derulate afaceri cu alte entități din afara statului respectiv. Aceste *firme offshore* promovează lipsa taxelor fiscale, absența oricărui control asupra operațiunilor și practica anonimatului (de exemplu, oferă scutiri de la plata impozitelor pe profit sau pe dividendele distribuite).

§12. Predarea teoriei dreptului în România

În *România*, istoria învățământului juridic este veche:

- în **Țara Românească**:
 - în **1816**, Ion Vodă Caragea, reorganizând Școala Domnească, a numit ca profesor de drept pe marele cărturar al vremii, Logofătul Nestor. Regulamentul organic* cuprindea și o dispoziție specială în baza căreia se înființa un curs de legi pe trei ani, cu șase discipline, predate de profesorul Costache Moroiu;
 - în **1850**, cu ocazia reorganizării instrucției publice, ia ființă forma modernă a învățământului superior juridic, cursurile de legi în număr de nouă, predate în trei ani, alcătuint o facultate. Ulterior, la organizarea Universității bucureștene, în 1866, primul său rector a fost profesorul de drept G. Costaforu;